שתי לשונות משמע משמע דבטל ומשמע דליבטיל גבי גט לישנא דמהני ביה קאמר גבי מתנה לישנא דמהני בה קאמר אמר אביי [א]נקיטינן שליח מתנה הרי הוא כשליח הגט נפקא מינה [ב]להולך לאו כזכי דמי רבינא אשכחיה לרב נחמן בר יצחק דתלי וקאי בעיברא דדשא וקא מיבעיא ליה בטל מהו [ג]תיקו אמר רב ששת ואמרי לה במתניתא תנא [ד]גט זה לא יועיל לא יתיר לא יעזיב לא ישלח ולא יגרש יהא חרס יהא כחרס דבריו קיימין אינו מועיל אינו מתיר אינו מעזיב אינו משלח אינו מגרש חרס הוא כחרס הוא לא אמר כלום איבעיא להו הרי הוא חרס מהו א"ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי [ה]מאי שנא מהרי הוא הקדש הרי הוא הפקר חוזר ומגרש בו או אינו חוזר ומגרש בו [ו]רב נחמן אמר חוזר ומגרש בו ורב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו [ז]והלכתא כוותיה דרב נחמן איני והא קי"ל [ח]הלכתא כוותיה דר' יוחנן [ד]דאמר חוזרת הכי השתא התם דיבור ודיבור הוא אתי דיבור ומבטל דיבור והכא נהי דבטליה לשליחותא דשליח [ט]גיטא גופיה מי קא בטיל: בראשונה היה עושה: איתמר בפני כמה הוא מבטלו רב נחמן אמר [י]בפני ב' רב ששת אמר בפני ג' רב ששת אמר בפני ג' ב"ד קתני ורב נחמן אמר בפני ב' לבי תרי נמי ב"ד קרי להו אמר רב נחמן מנא אמינא לה [ו]דתנן [יא]מוסרני לפניכם פלוני

שתי לשונות משמע. וכיון דהכי הוא סתמא דמילתא כי טעין איניש מילתא דמהניא במילתיה קא טעין: **הרי הוא כשליח הגט.** ואם ביטלה הנותן קודם שתגיע ליד המקבל הרי היא בטלה: ה"ג **נפקא מינה להולך לאו כזכי דמי.** ואע"ג דמתנה זכות הוא מצי למיהדר דהולך לאו כזכי דמי: **דתלי.** נשען: **בטל מהו.** אם אמר בטל ולא אמר הוא מהו לשעבר משמע ואין בדבריו כלום כיון דלא אמר הוא או דילמא בלא הוא נמי ב' לשונות משמע ולישנא דמהני ביה קאמר: **אינו מועיל.** משמע דהוא אינו מבטלו אלא מעיד בו שהוא פסול והא לא חזינן ביה פסול ויתקיים בחותמיו: **חרס הוא כחרס הוא לא אמר כלום.** דכל לשונות הללו לשעבר הוא: **הרי הוא חרס מהו.** להבא משמע או לשעבר משמע: **מאי שנא מהרי הוא הקדש.** דקי"ל דהוי הקדש בכמה דוכתי דתנן בנדרים (דף מח.) אם שלי הן הרי הן מוקדשים לשמים ובהפקר נמי תנן בה הרי הוא מופקר לכל מי שאחפוץ) אלמא להבא משמע: **חוזר ומגרש בו.** אם נמלך הבעל לחזור ולגרש בגט שביטלו: **או אינו חוזר ומגרש.** מי אמרינן בטל גיטא והוה ליה כחספא או דילמא שליחותא דשליח הוא דבטיל ליה עד דהדר ומשוי ליה שליח אבל גיטא לא בטיל: **כר' יוחנן דאמר חוזרת.** בקדושין בפרק האומר לחברו אמר לאשה התקדשי לי במעות הללו לאחר שלשים וחזרה בה בתוך שלשים בטלו הקדושין הואיל ובטלתן קודם שיהו חלין ה"נ ליבטיל גיטא: **דיבור ודיבור הוא.** מתחילה היתה מתקדשת על ידי הדיבור שנתרצתה בקדושין אתי דיבור של חזרה ומבטל דיבור ומיהו המעות לא בטלו שאם חזר וקדשה כהן מדעתה מקודשת: **והכא נהי.** האי דאמר בטל הוא לשליח הוא דבטליה שלא יהא שלוחו לגרשה בגט זה דלאתי דיבור ומבטל דיבור אבל גט שהוא בעין איהו נפסל: **בפני כמה הוא מבטלו.** קודם תקנת רבן גמליאל: **בפני שנים.** דבשלמא גבי דינא דממונא בעי' שלשה אבל הכא אודועי בעלמא הוא ובתרי סגי: **מוסרני לכם.** לקמן (דף לו.) הוא בפרקין גבי פרוזבול שהוא מוסר שטרותיו לב"ד דאיהו לא תבע ליה לב"ח אלא הב"ד והן יורדין לנכסיו ולא קרינא ביה לא יגוש): פלוני

והוא אומר הילך כמה שאמרה ואמר רב נחמן כיון שהגיע גט לידו מגורשת אלמא אעילויא דידיה סמיך התם ודאי שרוצה לגרשה חשוב ליה עילויא אבל כאן שמגלה דעתו שחפץ בביטולו היינו עילויא דידיה ורש"י פי' בכריתות (דף כד.) דגרסינן התם כמו בשמעתין ולא פריך מאי אפשי דלא אמר כלום דכי אמר ר"ל במתנת מטלטלין דכיון דלאתו לידיה הוי אי אפשי לשון הפקר ומפקירם אבל זה לא הפקיר את השדה אלא אומר איני חפץ שתהא המתנה קיימת אלא מסיפא פריך דקתני בטלה היא אינה מתנה דבריו קיימים לשעבר משמע ומודה שלא קיבלה לשם מתנה והודאת בעל דין כמאה עדים דמי מאי לאו דבריו קיימים והדרה למרה אלמא היכא דלהאי דבריו הדרה למרה ומשני לא דבריו קיימים ולא הדרה למרה והוא הדין דהוה מצי לתרוצי דההיא דריש לקיש כיון שכבר זכה הוי הפקר אבל בההיא דרב ששת דמודה שלא זכה בה מעולם הוי דמרה דכי יהיב איניש אדעתא דמקבלי לה מיניה ואי לא לא הוה מתנה דהכי משני התם אקושיא אחריתי ומיהו השתא משני שפיר בלאו הכי ובתר הכי פריך מאומר לחברו דין ודברים אין לי על שדה זו וידי מסולקת הימנה לא אמר כלום פריך שפיר משדה אמטלטלין דבשדה שהיא שלו איירי כדפי' בקונט' האומר לחברו שהוא שותף עמו דלא שייך למימר דעתו שלא תהא המתנה קיימת כמו בההיא דרב ששת ואי לשון אי אפשי הוי הפקר במטלטלים א"כ ידי מסולקת הימנה בשדה שלו הוי נמי הפקר שאי אפשר לומר שרוצה לומר בענין אחר ולמאי לא אמר כלום:

להולך לאו כזכי דמי. בגט לא שייך לומר הולך לאו כזכי דאפילו זכי נמי לא מהני ולא נקטיה אלא לסימנא בעלמא לומר כי היכי דלא מהניא הולך בגט לא מהני נמי במתנה: **מאי** שנא מהרי הוא הקדש. תימה דבריש אין בין המודר (נדרים דף לד:) משמע דבכל זה הקדש מועיל וגט זה חרס ודאי לא אמר כלום דגרע מגט זה חרס הוא דאמר דלא אמר כלום דהא בטל הוא דבריו קיימין וכי אמר גט זה בטל ולא אמר הוא מיבעיא לן ועמד בתיקו: **רב** ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו. תימה והא ריש לקיש ור' יוחנן דפליגי בריש האומר בקידושין (דף נט.) משמע דמודו דלא אתי דיבור ומבטל מעשה כמו שמוכיח שם ממתני' דכל הכלים יורדים לידי טומאה במחשבה כו' וכתיבת גט לשמה הוי מעשה דאם כתב אדם ס"ת לשמה אינו יכול לחזור ולבטל וי"ל דכל זמן שלא הגיע ליד האשה לא חשיב גמר מעשה: **התם** דיבור ודיבור הוא. מתוך הלשון משמע דאפי' ביטלו בפירוש אינו מבוטל מדקאמר התם דיבור ודיבור הוא משמע דהכא לאו דיבור ודיבור הוא אלא דיבור ומעשה וגם מדקאמר גט גופיה מי קא בטיל משמע דאין לו כח לבטל אבל בקידושין בריש האומר (דף נט.) אין שם כל זה האריכות וכתוב בכל הספרים נהי דבטליה מתורת שליחות מתורת גט לא בטליה משמע * דאם ביטלו בפירוש מודה רב נחמן דבטל וכן צריך לומר דגט לא חשיב מעשה כל זמן שלא הגיע ליד האשה דאי לאו הכי תקשי לרב ששת כדפירשנו לעיל ומדקאמר בפ"ב (לעיל דף יח.) גבי נכתב ביום ונחתם בלילה דלא הכשיר ר"ש מיכן עד עשרה ימים דחיישינן שמא פייס פי' שמא ביטל את הגט כדפי' ר"ת אין ראיה כדפרי' בפ"ב) ועוד דשמא התם לא נחתם * לא חשיב גמר מעשה: **ורב** נחמן אמר בפני שנים דלתרי נמי ב"ד קרי להו. אין לומר דרב נחמן לטעמיה דאמר בפ"ק דסנהדרין (דף ה:) משמיה דשמואל שנים שדנו דיניהם דין דהא רבא לית ליה התם (דף ג.) דשמואל ועל כרחך רבא אית ליה הכא כרב נחמן דאמר בפני שנים דהא פליגי ר' יוחנן ור"ל בסמוך בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת ורבא פסיק בריש החולץ (יבמות דף לו.) בכולי הש"ס כר' יוחנן לגבי דר"ל לבר מתלת ור' יוחנן קאי כרב נחמן ועוד אמר בירושלמי דסנהדרין רבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו שנים שדנו אין דיניהם דין ובהחולץ (שם דף מו:) נמי א"ר יוחנן גר צריך שלשה משפט כתיב ביה וע"כ צריך לומר אף ע"ג דתרי אין דיניהם דין כיון דפרוזבול סגי בתרי קרי להו בית דין ואם תאמר בפ' זה בורר (סנהדרין דף ל.) דפריך גבי אודיתא דילמא ב"ד חצוף כדשמואל דאמר שנים שדנו כו' בלאו שמואל נמי איכא למיפרך דהא ר' יוחנן ורבא לית להו דשמואל וקא סברי דלתרי בית דין קרי להו וכי האי גוונא נמי פריך גבי קיום שטרות בפ"ב דכתובות (דף כב.) וי"ל דהתם כיון דבעינן שלשה באודיתא וקיום שטרות אין שייך לגבי ההוא מילתא לקרות לתרי ב"ד מש"ה קאמר דלמא לא בעי התם ג' כדשמואל(ט) ואם תאמר ומאי נפקא מינה השתא בפלוגתא דרב נחמן ורב ששת בפני כמה מבטלו הא תיקן רבן גמליאל שלא יהו עושין כן ואומר ר"י דנ"מ לרבי דאמר לקמן אם ביטלו מבוטל ופסק לקמן רב נחמן כוותיה ומודה רבי דאם ביטלו בפני ב' לרב ששת או בפני אחד אפי' לרב נחמן דאינו מבוטל דאפילו קודם תקנת רבן גמליאל לא היה מבוטל דדוקא בפני ג' לרב ששת מבוטל דליכא למיחש לממזרות אבל בפני שנים דאיכא למיחש לממזרות לא ולרב נחמן אע"ג דבפני שנים איכא למיחש לממזרות כדאמרינן בסמוך ואפ"ה הוי מבוטל מ"מ בפחות משנים דאיכא למיחש טפי אינו מבוטל והא אפילו רבי מודה דאמרינן מה כח ב"ד יפה: **לתרי** נמי ב"ד קרי להו. וא"ת דבספ"ב דיבמות (דף כה:) גבי מיאנה או חלצה בפניו ישאנה מפני שהוא ב"ד ודייק טעמא דב"ד הוא הא בי תרי לא והא אמר הכא דלתרי נמי ב"ד קרי להו ואור"י דהתם דייק מדלא קאמר מפני שהם שנים אלא תלי טעמא בב"ד ש"מ דלא סגי התם בתרי א"נ מיאון דומיא דחליצה וב"ד דחליצה היינו ג' ולא אתי כמאן דמכשיר חליצה ביחיד דחד לא מקרי ב"ד ואיכא נמי רבנה:

לא

עין משפט
נר מצוה

ו א ב מיי' פ"ד מהל' זכייה הל"ד סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמג ספי' ג [וברב אלפס פ"ו דמכילתין דף קעב. וברא"ש דמכילתין פרק האומר סימן ד']:

ז ג ד ה מיי' פ"ו מהל' גירושין הלכ"ב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' סג:

ח ו מיי' שם הל' כא טוש"ע שם סעי' סו:

ט ז מיי' פ"ו מהל' אישות הל' י סמג עשין מח טוש"ע שם סי' מ סעי' א:

י ח מיי' פ"ו מהל' גירושין הל' כא סמג עשין נ טוש"ע שם סי' קמא סעי' סו:

יא ט מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' ס:

יב י מיי' פ"ט מהל' שמיטה הל"ח סמג לאוין רעא [טוש"ע חו"מ סי' סז סעי' יח]:

◆

תוספות רי"ד

אמר רב ששת ואמרי לה במתניתא תנא גט זה לא יועיל לא יתיר לא יעזיב לא ישלח לא יגרש יהי חרש יהי כחרש דבריו קיימין אינו מועיל אינו מתיר אינו מעזיב אינו משלח אינו מגרש חרש הוא כחרש הוא לא אמר כלום. פי' אותן שהן לשון ביטול הן לעתיד ואלה שאינן לשון ביטול אינן לעתיד אלא כמוציא עליו לעז שאינו כשר והרי אנו רואים שהוא כשר הילכך לא אמר כלום איבעיא להו הרי הוא כחרש מהו פי' האי לישנא להבא משמע או לשעבר א"ל רבינא לרב אחא מ"ש מהרי הוא הקדש הרי הוא הפקר פי' דמשמע להבא כאילו אמר יהא הקדש יהא הפקר ודבריו קיימין וה"ה הכא נמי הרי הוא כחרש להבא משמע ודבריו קיימין: אמר רב ששת מקבל מתנה שאמר לאחר שבאת מתנה זו לידו מתנה זו מבוטלת תבטל לא אמר כלום פי' דהני לישני להבא משמע וכיון שכבר זכה בה שלו היא ואינו יכול להוציאה מרשותו עד שיקננה לאחר ואם יש לו בעל חוב גובה ממנה בטלה היא אינה מתנה אי אפשי בה דבריו קיימין פי' שלשונות לשעבר משמע שהיא בטלה מקודם לכן משעה שקבלתי' אינה מתנה ואי (אתנהו) אפשי לקבלה וכגון שהיה צווח מעיקרו אבל אם שתק ולבסוף צווח נמלך הוא וכבר קנה המקבל ואינו יכול להוציאה מרשותו כ"א שיקננה לאחרים בקנין גמור וב"ח גובה ממנה אמר אביי נקיטי' שליח מתנה כשליח הגט לענין

מסורת הש"ס

א) [עי' פרש"י עירובין ה.], ב) [לעיל יז. לקמן סב:], ג) קדושין נט:, ד) שם נט., ה) שביעית פ"י מ"ד [לקמן לו.], ו) [נדרים מג. ושם: שיתפוס], ז) [נדרים טו], ח) [שם ע"ב ד"ה שמא], ט) [וע"ע תוס' ב"ב מ. ד"ה קיום].

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה התם דיבור ודיבור וכו' דאם ביטלו בפירוש. וכן נראה דעת הרשב"ם ב"ב ד' מ ע"ב ד"ה גילוי מלתא בסוף הדיבור: בא"ד בסופו לא חשיב גמר מעשה. ועי' לקמן ד' סב ע"א תד"ה לא והשלם וד' פח ע"א תוס' ד"ה ודלמא אמלוהי:

◆

מוסף רש"י

נקיטינן. מסורת מאבותינו, מנהג מרבותינו (עירובין ה.).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

נפקא מינה להולך לאו כזכה דמי פי' והנותן מתנה יכול לבטלה עד שלא תגיע ליד המקבל דאע"ג במתנה זכות היא לו וזכין לו לאדם שלא בפניו הולך לאו כזכה דמי דדוקא במנה שחייב לחבירו או שהיה פקדון בידו אמרי' בפ"ק דהולך או תן כזכה דמי אבל במנה מתנה הולך לאו כזכה דמי ועד שלא בא ליד המקבל יכול לבטל מתנתו כמו שיכול לבטל הגט עד שיגיע ליד אשתו: איבעיא להו חוזר ומגרש בו או אינו חוזר ומגרש בו. פי' השולח גט לאשתו ובטלו קודם שיגיע לידה ועכשיו נמלך ורוצה לגרשה באותו גט עצמו חוזר ומגרש או לא מי אמרי' בטל גיטא וה"ל כחספא בעלמא או דלמא שליחותא דשליח הוא דבטל עד דהדר ומשוי שליחא אחרינא אבל גיטא לא ביטל רב נחמן אמר חוזר ומגרש בו רב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו והלכתא דחוזר ומגרש בו דנהי דבטליה לשליחותיה דשליח גט גופיה מי קבטיל פי' שליחות השליח בטל דאתי דבור ומבטל דבור אבל הגט שהוא בעין וכשר אינו מתבטל ועי' בפ' האומר בקידושין: מתני' בראשונה היה עושה ב"ד במקום אחר ומבטלו התקין ר"ג הזקן שלא יהא עושה כן מפני תיקון העולם: איתמר בפני כמה מבטלו. פי' השולח גט לאשתו ומבטלו שלא בפני השליח קודם תקנת ר"ג בפני